

Ελληνικές Ποικιλίες Ελιάς

Γράφουν οι
Γεώργιος Κωστελένος
Γεωπόνος Α.Π.Θ.

Ευαγγελία Βλασάκη
Τεχνολόγος Γεωπόνος
Τ.Ε.Ι.Θ.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ Ποικιλιών:
Γιώργος Κωστελένος, Φυτώρια Ελιάς

Γηγενείς Ποικιλίες Ελιάς της Βόρειας Ελλάδας

Tις τελευταίες δεκαετίες και ιδιαίτερα μετά το 1970, π. καλλιέργεια της ελιάς άρχισε να επεκτείνεται ραγδαία, αρχικά σε όλες τις παραθαλάσσιες περιοχές της κεντρικής, ανατολικής Μακεδονίας και της δυτικής Θράκης και στην συνέχεια στην ενδοχώρα. Η πιο γνωστή και διαδεδομένη ποικιλία ελιάς της βόρειας Ελλάδας είναι π. «Χαλκιδικής» - από όπου και κατάγεται - και αρχικά καλλιεργήθηκε στην περιοχή μεταξύ Νέων Μουδανιών και Ορμύλιας στην Χαλκιδική. Κατόπιν π. καλλιέργειά της επεκτάθηκε σε όλη τη Μακεδονία και την Θράκη και νότια μέχρι τα Τέμπη.

Το μέγιστο της εξάπλωσής της σημειώθηκε την εικοσαετία 1970-1990, κυρίως λόγω της ευκολίας εξεύρεσης πολλαπλασιαστικού υλικού και/ή άγνοιας άλλων ποικιλιών κατάλληλων για ψυχρά κλίματα. Τα τελευταία όμως χρόνια η διάδοση-εξάπλωσης της βρίσκεται σε κάμψη, διότι πολλοί νέοι ελαιώνες παρουσίασαν προβλήματα ακαρπίας και/ή έλλειψης προσαρμοστικότητας στα διάφορα μικροκλίματα, επτρέποντας τον πειραματισμό και την διάδοση άλλων ποικιλιών της βόρειας Ελλάδας που επιχρόνια έμεναν ή παραμένουν ακόμα στην αφάνεια. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι υπάρχουν πέντε (5) τουλάχιστον θύλακες γηγενών ποικιλιών ελιάς στην βόρεια Ελλάδα με περισσότερες από 15 συνολικά ποικιλίες.

ΘΥΛΑΚΑΣ	ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ
Πιέρια όρη	Ντόπια Πιερίας, Βέροιας κ.α.
Χαλκιδική	Καρυδολία Χαλκιδικής, Χονδρολία Χαλκιδικής, Γαλάπιστας, Βρασταμνιώτικη, Δαφνολία κ.α.
Σέρρες	Πετρολία, Λευκολία, Μαυρολία, Αρβανιτολία, Γκούμες κ.α.
Θάσος	Θασίτικη
Μαρώνεια-Μάκρη	Μαρώνειας, Ασπρολία

Στη συνέχεια γίνεται μια σύντομη αναφορά στις πο. πάνω άγνωστες ή λιγότερο διαδεδομένες ποικιλίες ελιάς της βόρειας Ελλάδας.

A. ΠΕΡΙΑ ΟΡΗ

1. ΝΤΟΠΙΑ ΠΕΡΙΑΣ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Σκοτινιώτικη, Σκοτίνας, Πετριώτικη, Κολυνδρινή, Τιμίου Προδρόμου, Ντόμα.

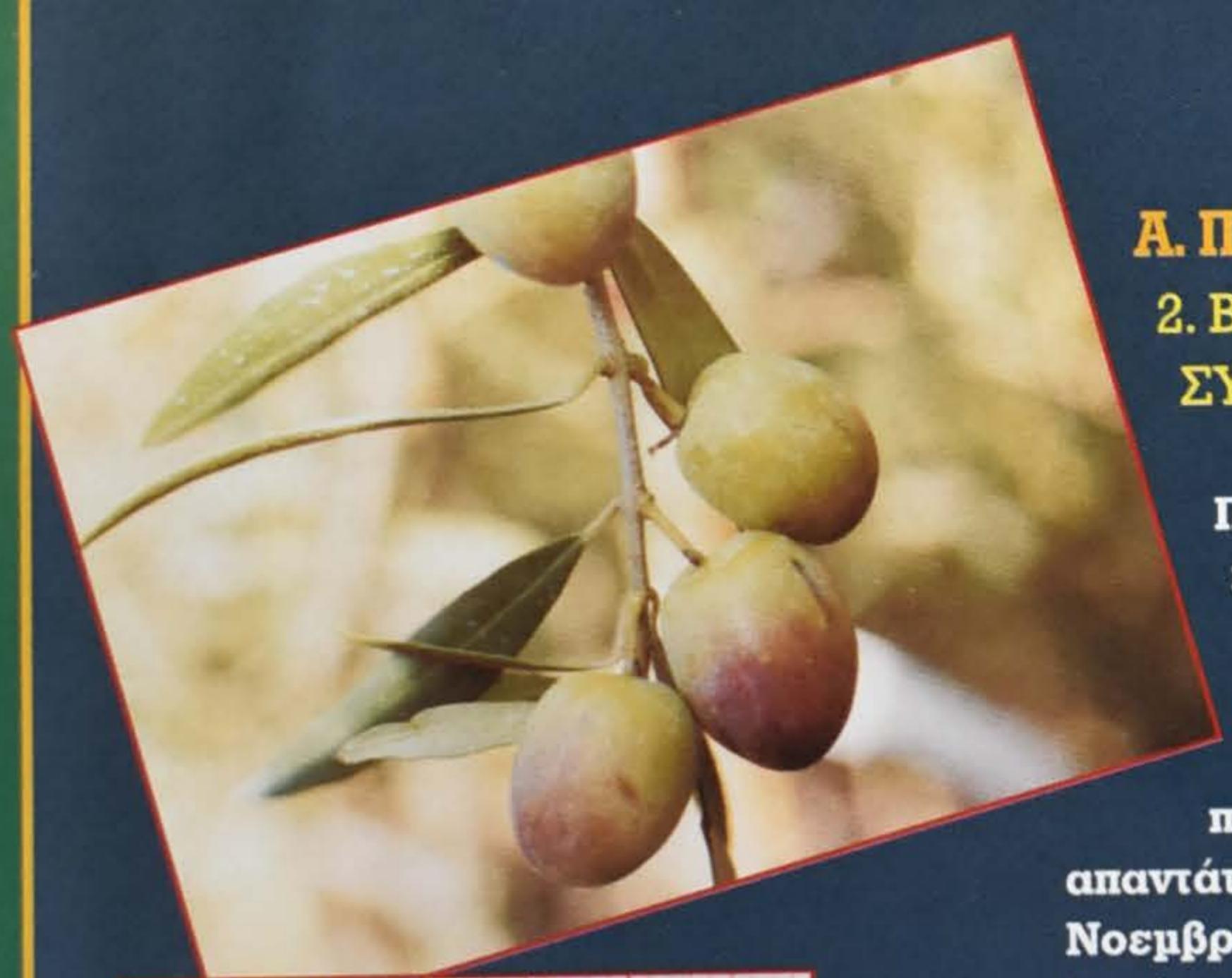
Καλλιεργείται στην περιοχή που εκτείνεται από τα Τέμπη και τα Πιέρια όρη.

Περισσότερο διαδεδομένη και σε αρειγής ελαιώνες συναντάται από την Σκοτίνα μέχρι και τον Κολυνδρό.

Είναι ποικιλία μεσόκαρπη, με καρπούς ωοειδής έως κυλινδροκωνικούς και σίναι κατάλληλη για την παραγωγή λαδιού. Η ελαιοπεριεκτικότητά της κυριαρχεί από 20 έως 25%. Ωριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου.

Αντέχει στο κρύο αλλά σίναι ευαίσθητη στον δάκο και το κυκλοκώνιο. Επίσης, οι βλαστοί της θραύσονται εύκολα από το χιόνι.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση της ποικιλίας για φυτεύσεις εντός της ζώνης καταγωγής της.

A. ΠΕΡΙΑ ΟΡΗ

2. ΒΕΡΟΙΑΣ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Τιμίου Προδρόμου

Ποικιλία πολύ μικρής διάδοσης. Η καλλιέργεια της εντοπίζεται κυρίως γύρω από την Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου στα Πιέρια όρη.

Είναι ποικιλία μεσόκαρπη, με καρπούς σφαιρικούς, χωρίς θηλή, κατάλληλη για την παραγωγή λαδιού. Έχει πυρίνα κωνικό, πολύ χαρακτηριστικό, που όμοιός της δεν απαντάται σε καμία άλλη Ελληνική ποικιλία. Ωριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου.

Αντέχει στο κρύο, τις υγρασίες και το κυκλοκώνιο, αλλά θεωρείται μέτρια ανθεκτική στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Η διάδοσή της παραμένει περιορισμένη με τάσεις εξαφάνισης.

Γ. ΣΕΡΡΕΣ

2. ΛΕΥΚΟΛΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Πετρολιά

Καλλιεργείται σε λίγα δένδρα στην κοινότητα Ελαιώνας Σερρών και την Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου Σερρών, μαζί με την ποικιλία Πετρολιά. Είναι ποικιλία μεσόκαρπη-μεγαλόκαρπη (5 γραμ.) με καρπούς κυλινδροκωνικούς έως κυλιδρικούς ωοειδής, που φέρουν θηλή. Χρησιμοποιείται κυρίως για την παραγωγή λαδιού. Η ελαιοπεριεκτικότητά της κυραίνεται γύρω στο 18%. Οι καρποί της κατά την ωρίμαση παίρνουν λευκό-ιώδες χρώμα, που τους καθιστά πολύ ελκυστικούς. Ωριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου με τέλη Δεκεμβρίου. Θεωρείται πολύ ανθεκτική στο κρύο, την ατμοσφαιρική και εδαφική υγρασία, το κυκλοκώνιο και τον καρκίνο. Είναι πολύ ανθεκτική επίσης στις θραύσεις των βλαστών από το χιόνι. Αντίθετα είναι ευαίσθητη στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Τα τελευταία χρόνια η καλλιέργειά της επεκτείνεται σε όλη την Βόρεια Ελλάδα, περισσότερο όμως στον Νομό Σερρών. Λόγω της ανθεκτικότητάς της στις δύσκολες καιρικές συνθήκες χρίζει σοβαρής αξιολόγησης τόσο σαν λαδολιά όσο και σαν βρώσιμη.

Γ. ΣΕΡΡΕΣ

3. ΜΑΥΡΟΛΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Γκούμες

Καλλιεργείται επίσης σε λίγα διάσπαρτα δένδρα στην κοινότητα Ελαιώνα Σερρών, μάζι με την ποικιλία Πετρολιά.

Είναι ποικιλία μεσόκαρπη, με καρπούς στρογγυλούς, χωρίς θηλή.

Χρησιμοποιείται τόσο για την παραγωγή λαδιού όσο και την παρασκευή βρώσιμων ελιών που θεωρούνται πολύ νόστιμες. Ωριμάζει πολύ νωρίς, στα τέλη του Σεπτεμβρίου μέχρι αρχές Οκτωβρίου, από όπου και το όνομα "Μαυρολιά".

Θεωρείται ποικιλία ανθεκτική στο κρύο και την υγρασία, αλλά ευαίσθητη στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Συνεχίζει να φυτεύονται σε μικρούς αριθμούς δένδρων μαζί με άλλες ποικιλίες ελιάς.

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

Β. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

3. ΔΑΦΝΟΛΙΑ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Πράσινη, Γαλανό, Γαλανή

Καλλιεργείται σποραδικά στα πεδινά της Χαλκιδικής μαζί με την ποικιλία Χαλκιδικής. Είναι ποικιλία μεγαλόκαρπη, με καρπούς ωοειδής και φύλλα χαρακτηριστικά πο πράσινα και πο φαρδιά από της Χαλκιδικής. Θεωρείται ποικιλία λιγότερο παραγωγική και γι' αυτό και τα δένδρα της κεντρώνονται (εμβολιάζονται) και γίνονται άλλες ποικιλίες.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Θα μπορούσε πθανόν να χρησιμοποιηθεί σαν επικονιάστρια ποικιλία της Χαλκιδικής. Ο πλυθυρός της συνεχώς μειώνεται και τείνει σε εξαφάνιση.

Γ. ΣΕΡΡΕΣ

1. ΠΕΤΡΟΛΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Τιμίου Προδρόμου, Μετοχίου, Ντόπα

Καλλιεργείται σε μικρή έκταση γύρω από την πόλη των Σερρών και ειδικότερα στην κοινότητα Ελαιώνας και την Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου.

Είναι ποικιλία μεσόκαρπη-μεγαλόκαρπη (5 γραμ.), με καρπούς σχήματος μήλου, χωρίς θηλή, κατάλληλη τόσο για την παρασκευή βρώσιμων ελιών, όσο και για την παραγωγή λαδιού. Η ελαιοπεριεκτικότητά της κυμαίνεται από 20% έως 25%. Έχει πυρήνα σχεδόν χωρίς επιφανειακές γλυφές, χαρακτηριστικό που επίσης δεν έχει καμία άλλη Ελληνική ποικιλία. Ωριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου με μέσα Δεκεμβρίου.

Είναι ανθεκτική στο κρύο, αλλά ευαίσθητη στον δάκο και το κυκλοκώνιο.

Οι βλαστοί της θραύονται σχετικά εύκολα από το χιόνι.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Τα τελευταία χρόνια, ειδικά μετά την αποτυχία σγκατάστασης της Χαλκιδικής σε διάφορα μικροκλίματα, η καλλιέργειά της επεκτείνεται γρήγορα τόσο εντός του νομού Σερρών, όσο και σε άλλες περιοχές της βόρειας και ανατολικής Ελλάδας.

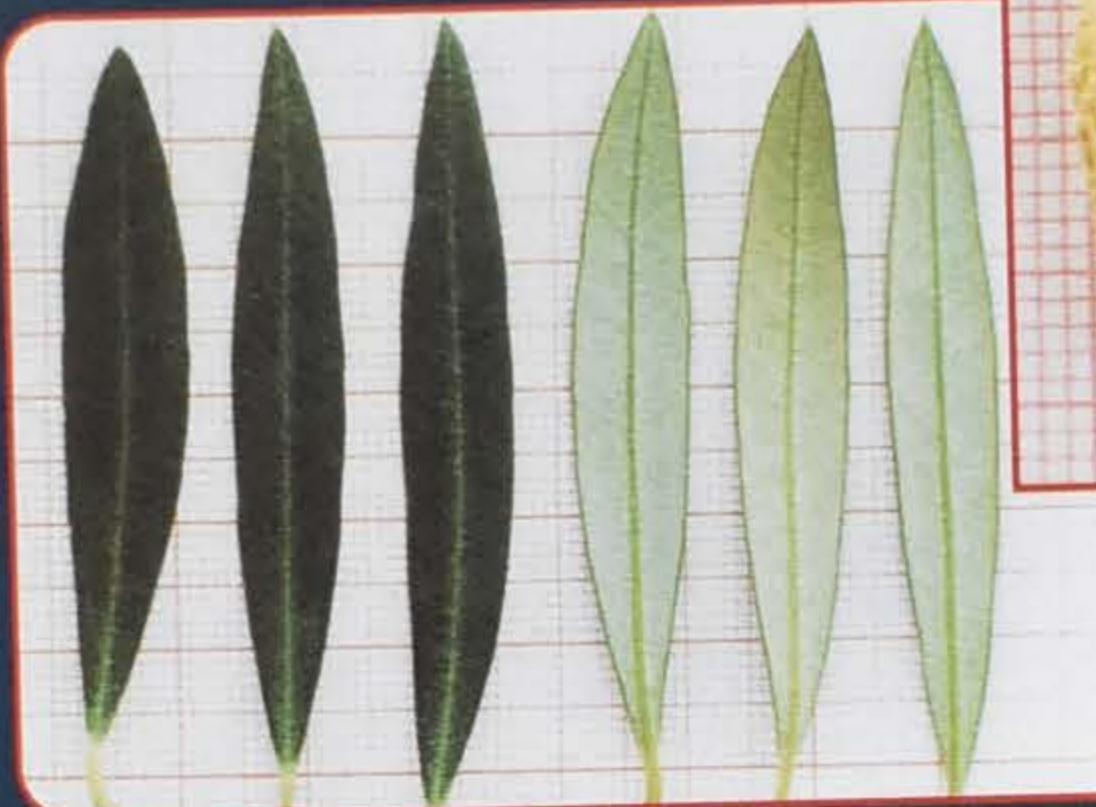
Γ. ΣΕΡΡΕΣ

2. ΛΕΥΚΟΛΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Πετρολιά

Καλλιεργείται σε λίγα δένδρα στην κοινότητα Ελαιώνας Σερρών και την Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου Σερρών, μάζι με την ποικιλία Πετρολιά. Είναι ποικιλία μεσόκαρπη-μεγαλόκαρπη (5 γραμ.) με καρπούς κυλινδροκωνικούς έως κυλιδρικούς ωοειδής, που φέρουν θηλή. Χρησιμοποιείται κυρίως για την παραγωγή λαδιού. Η ελαιοπεριεκτικότητά της κυμαίνεται γύρω στο 18%. Οι καρποί της κατά την ωρίμαση παίρνουν λευκό-ιώδες χρώμα, που τους καθιστά πολύ ελκυστικούς. Ωριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου με τέλη Δεκεμβρίου. Θεωρείται πολύ ανθεκτική στο κρύο, την ατμοσφαιρική και εδαφική υγρασία, το κυκλοκώνιο και τον καρκίνο. Είναι πολύ ανθεκτική επίσης στις θραύσεις των βλαστών από το χιόνι. Αντίθετα είναι ευαίσθητη στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Τα τελευταία χρόνια η καλλιέργειά της επεκτείνεται σε όλη την Βόρεια Ελλάδα, περισσότερο όμως στον Νομό Σερρών. Λόγω της ανθεκτικότητάς της στις δύσκολες καιρικές συνθήκες χρίζει σοβαρής αξιολόγησης τόσο σαν λαδολιά όσο και σαν βρώσιμη.

Γ. ΣΕΡΡΕΣ

3. ΜΑΥΡΟΛΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Γκούρες

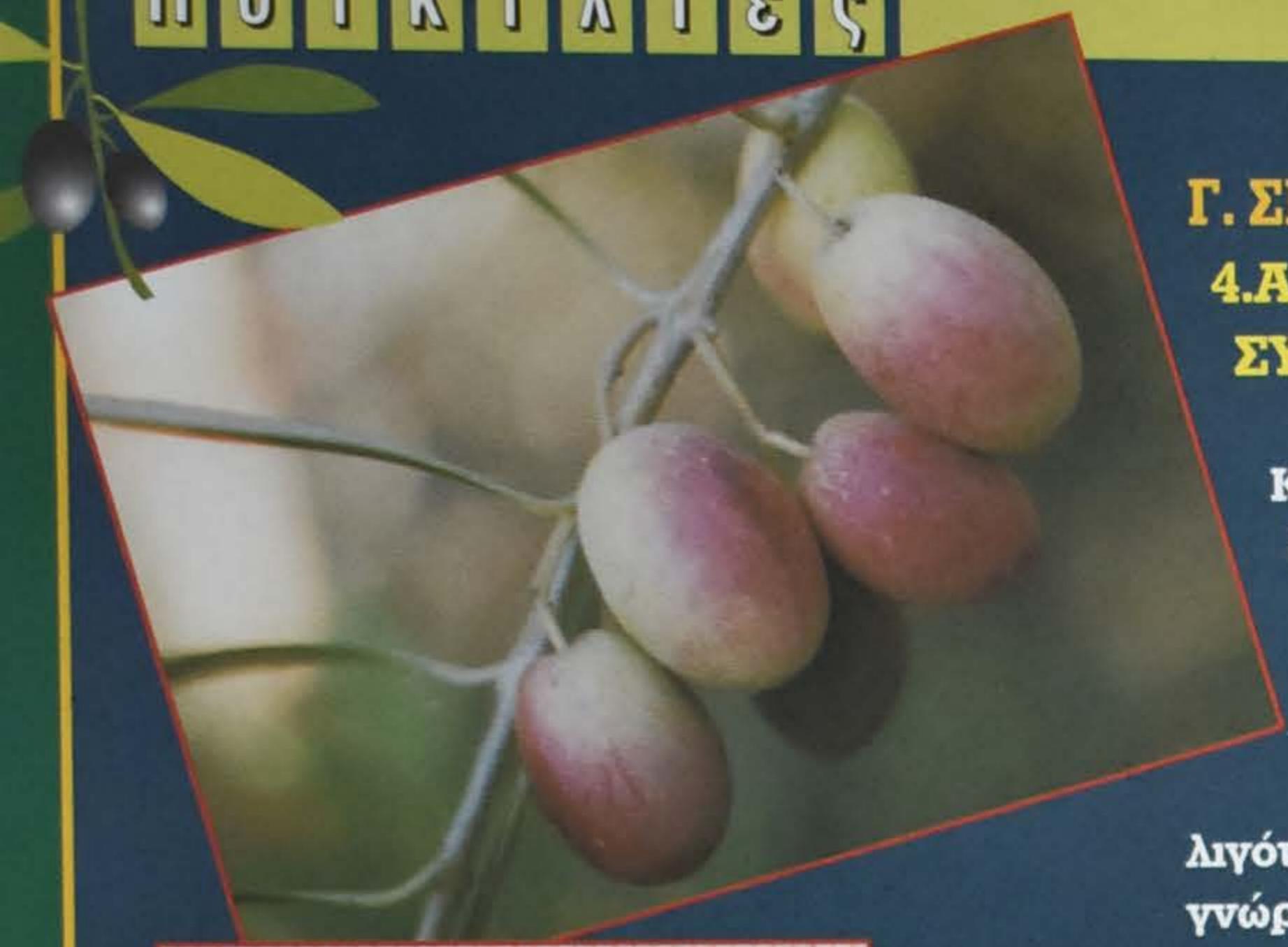
Καλλιεργείται επίσης σε λίγα διάσπαρτα δένδρα στην κοινότητα Ελαιώνα Σερρών, μάζι με την ποικιλία Πετρολιά. Είναι ποικιλία μεσόκαρπη, με καρπούς στρογγυλούς, χωρίς θηλή.

Χρησιμοποιείται τόσο για την παραγωγή λαδιού όσο και την παρασκευή βρώσιμων ελιών που θεωρούνται πολύ νόστιμες. Ωριμάζει πολύ νωρίς, στα τέλη του Σεπτεμβρίου μέχρι αρχές Οκτωβρίου, από όπου και το όνομα "Μαυρολιά".

Θεωρείται ποικιλία ανθεκτική στο κρύο και την υγρασία, αλλά ευαίσθητη στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Συνεχίζει να φυτεύονται σε μικρούς αριθμούς δένδρων μάζι με άλλες ποικιλίες ελιάς.

Γ. ΣΕΡΡΕΣ

4. ΑΡΒΑΝΙΤΟΛΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Αρβανίτικη

Καλλιεργείται γύρω από την πόλη των Σερρών και είναι η δεύτερη σε διάδοση ποικιλία ελιάς στην κοινότητα Ελαιώνας Σερρών μετά την Πετρολιά.

Είναι ποικιλία μεγαλόκαρπη, με καρπούς σχίματος αμυγδάλου που φέρουν θηλή. Παρά το μέγεθός της χρησιμοποιείται περισσότερο για την παραγωγή λαδιού και λιγότερο για την παρασκευή βρώσιμων ελιών. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των δένδρων είναι οι βλαστοί με τα πολύ μεγάλα μεσογονάτια διαστήματα. Ωριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου με αρχές Δεκεμβρίου.

Θεωρείται ανθεκτική στο κρύο, αλλά πολύ ευαίσθητη στον δάκο και το κυκλόκωνιο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Συνεχίζει να φυτεύεται σε μικρούς αριθμούς δένδρων στην περιοχή καταγωγής της.

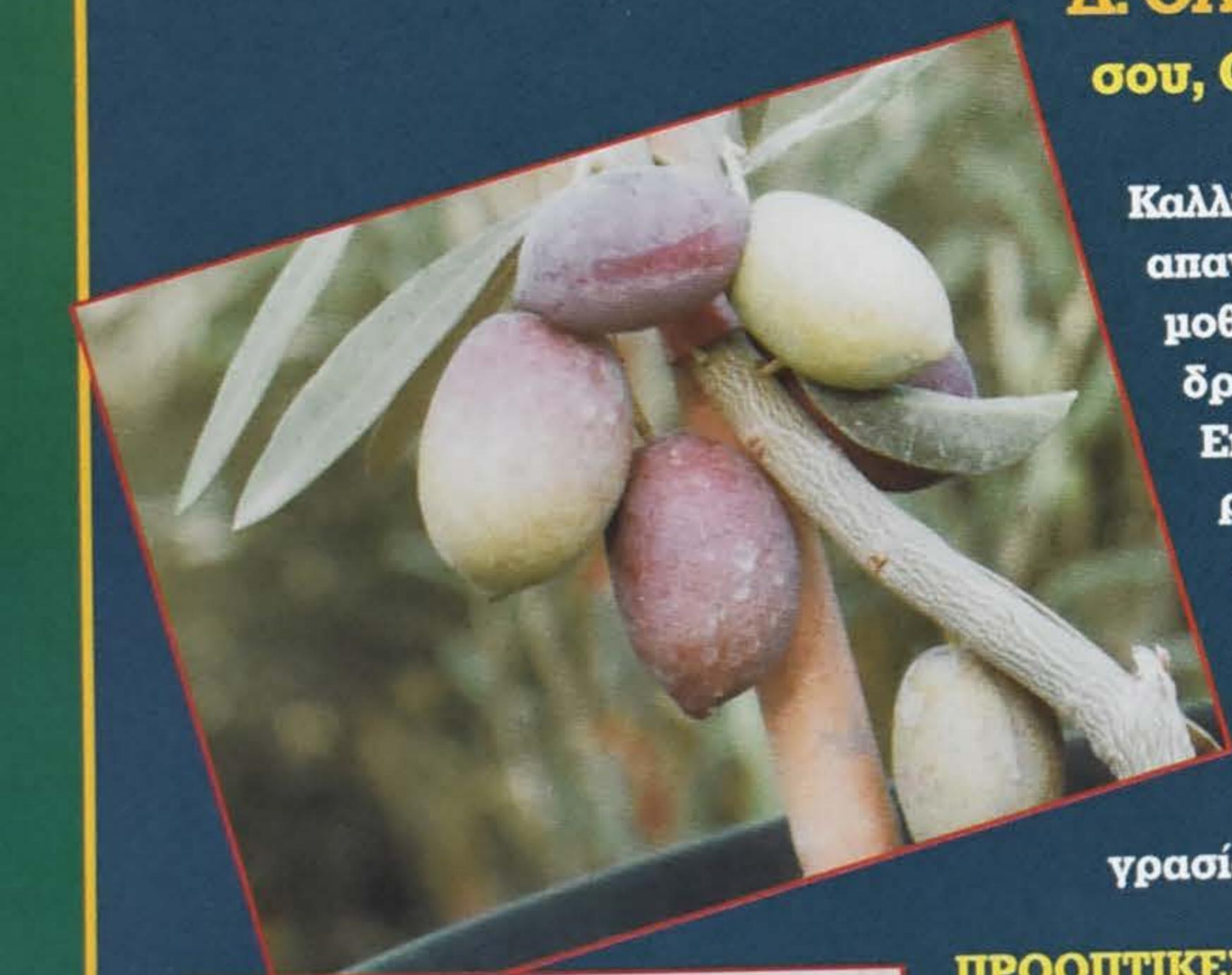
Δ. ΘΑΣΟΣ 1. ΘΑΣΙΓΚΗ ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Θάσου, Θρούμπα, Θρούμπα Θάσου, Θρουμπαλιά κ.α.

Καλλιεργείται κυρίως στην νήσο Θάσο και στο νομό Καβάλας. Σποραδικά απαντάται σε διάφορες περιοχές της βόρειας Ελλάδας, από την Σαμοθράκη έως και την Χαλκιδική, περισσότερο σαν διάσπαρτα δένδρα και λιγότερο σε αμειγής ελαιώνες.

Είναι ποικιλία μεσόκαρπη, με καρπούς κυλινδροκωνικούς που φέρουν θηλή. Χρησιμοποιείται τόσο για την παρασκευή βρώσιμων ελιών όσο και για την παραγωγή λαδιού. Η ελαιοπεριεκτικότητά της κυραίνεται περίπου στο 20%. Τα δένδρα είναι κρεμοκλαδή με βλαστούς μεγάλου μήκους που φέρουν φαρδιά σκούρα πράσινα φύλλα.

Θεωρείται ποικιλία ανθεκτική στο κρύο, το κυκλοκώνιο, την υγρασία και τον καρκίνο. Είναι επίσης, μέτρια ανθεκτική στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Η καλλιεργεία της παραμένει μάλλον στάσιμη και εντός των ορίων καταγωγής της χωρίς να επεκτείνεται. Για την ποικιλία Θασίτικη θα πρέπει να τονισθεί κατηγορηματικά ότι δεν έχει καρία σχέση με την ποικιλία Θρούμπα ή Θρουμπαλιά που απαντάται στην Λέσβο, Χίο, Σάρω, Κυκλαδες, Δωδεκανήσα και Κρήτη. Διάφερει τόσο στα μορφολογικά χαρακτηριστικά του δένδρου και των καρπών, όσο και στην ανθεκτικότητά της σε εχθρούς και ασθένειες. Συνεπώς, δεν πρέπει να γίνεται καρία ταυτοποίηση των δύο αυτών ποικιλιών.

Ε. ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

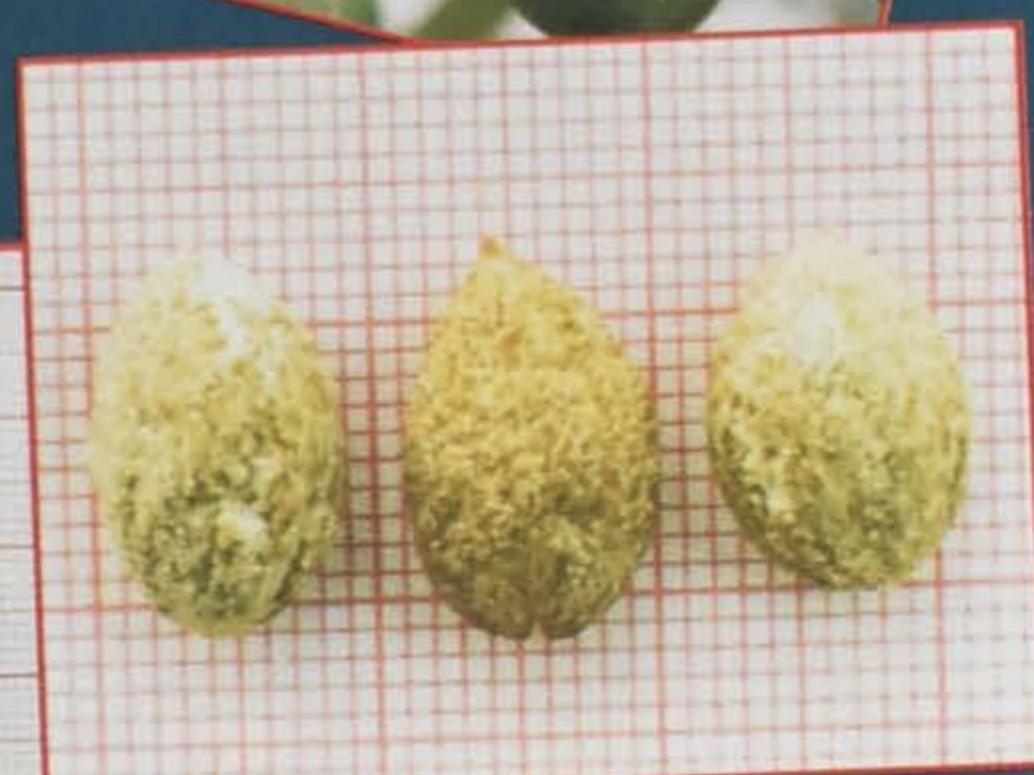
1. ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Μάκρης, Μαρκπλιά

Καλλιεργείται συστηματικά στην Μαρώνεια, την Μάκρη Αλεξανδρούπολης και την Σαροθράκη. Σποραδικά συναντάται σε όλη την δυτική Θράκη και την ανατολική Μακεδονία για την παρασκευή μαύρων βρώσιμων ελιών, όσο και για την παραγωγή λαδιού. Η ελαιοπεριεκτικότητά της κυμαίνεται από 20% έως 30% ανάλογα την περιοχή. Ήριμάζει στα τέλη Νοεμβρίου με τέλη Δεκεμβρίου και οι καρποί της παίρνουν το τυπικό μαύρο χρώμα.

Θεωρείται ποικιλία ανθεκτική στο κρύο και τα κρύα ρεύματα του αέρα. Παρουσιάζει αντίθετα ευαισθησία στον δάκο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Η καλλιέργειά της βρίσκεται υπό σταθερή επέκταση διάδοση τόσο εντός όσο και εκτός της περιοχής καταγωγής της.

Ε. ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

2. ΑΣΠΡΟΛΙΑ

ΣΥΝΩΝΥΜΙΕΣ-ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ: Καρία

Καλλιεργείται σποραδικά και σε ελάχιστα δένδρα στην ευρύτερη περιοχή της Αλεξανδρούπολης.

Είναι ποικιλία μεσόκαρπη, με καρπούς στρογγυλούς, χωρίς θηλή, όπως και της ποικιλίας Μαρώνειας, μόνο που κατά την ωρίμανση οι καρποί της παίρνουν χαρακτηριστικά λευκό χρώμα.

Θεωρείται ποικιλία ανθεκτική στο κρύο.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: Η ποικιλία βρίσκεται στα πρόθυρα της εξαφάνισης.

Από τις πολλές γνωστές ποικιλίες δενδροδών καλλιεργειών του 1995 είναι εγγεγραμμένες μόνο οι: α) Χαλκιδικής, β) Μαρωνείας, γ) Γαλατσάνικη-Άγιορίτικη, δ) Θρούμπα (Θασίτικη-Θάσου) με αποτέλεσμα να απαγορεύεται οι υπόλοιπες ποικιλίες ελιάς να πολλαπλασιάζονται και να φυτευόνται ακόμα και στις περιοχές καταγωγής τους.

